

Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering 2020

Typen tandartspraktijken in Nederland

1 Inleiding

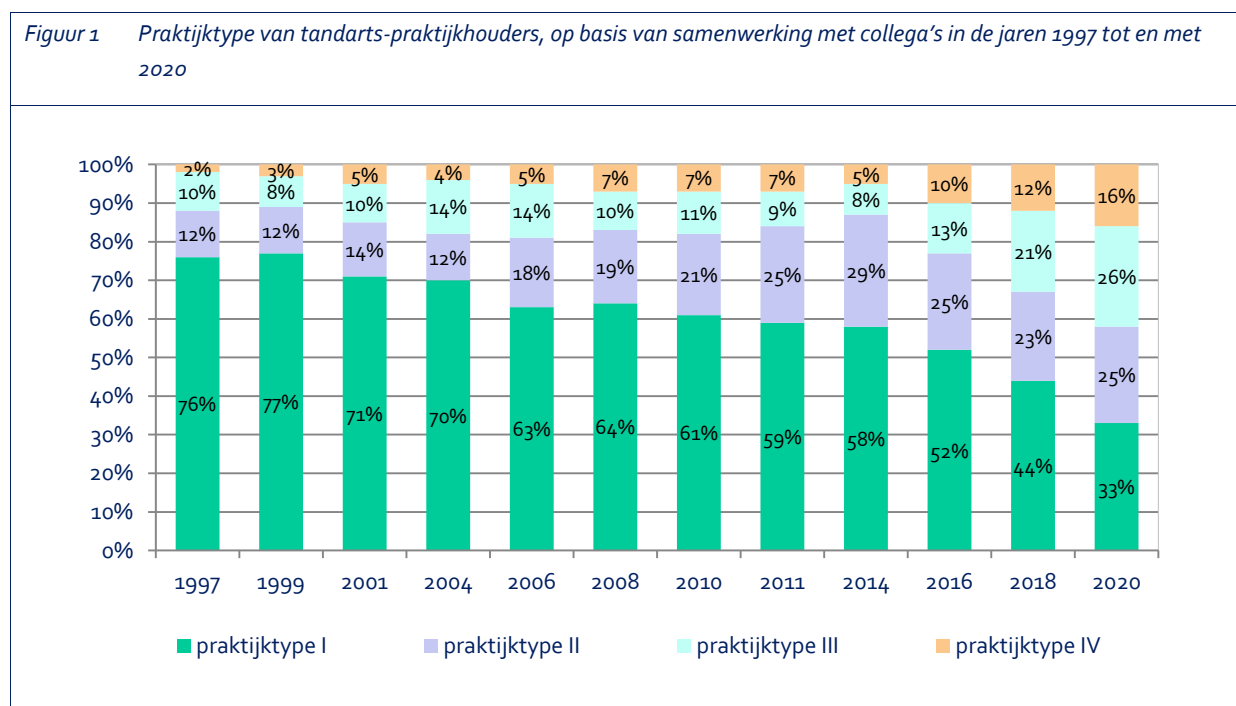
Eind 2020 is via het Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering (OTP) een steekproef van tandartsen bevestigd over hun werksituatie.¹ Daarbij is onder meer ingegaan op de typen tandartspraktijken waarin tandartsen in Nederland actief zijn, enerzijds vanuit de optiek van de praktijkhoudende tandarts en anderzijds vanuit de optiek van de niet-praktijkhoudende tandarts.

Binnen tandartspraktijken in Nederland kunnen praktijkhoudende tandartsen op verschillende manieren met collega's samenwerken: niet alleen met mede praktijkhouders, maar ook met niet-praktijkhoudende collega's die actief zijn via een overeenkomst van opdracht (ZZP) of in een loondienst. Op basis van deze mogelijkheden zijn de volgende vijf praktijktypen te onderscheiden.

- I praktijken met één tandarts-praktijkhouder
- II praktijken met één tandarts-praktijkhouder en met één of meer tandartsmedewerkers
- III praktijken met twee of meer tandarts-praktijkhouders
- IV praktijken met twee of meer tandarts-praktijkhouders en met één of meer tandartsmedewerkers
- V praktijken zonder tandarts-praktijkhouder en met één of meer tandartsmedewerkers (ketenpraktijk)

2 Praktijktypen van praktijkhouders

Figuur 1 laat zien dat in 2020 een derde deel (33%) van de tandarts-praktijkhouders actief was in praktijktype I, dat het meest lijkt op de klassieke 'solopraktijk'. In 1997 was nog 76% van de praktijken van dit type en in 2011 59%. Met andere woorden, in praktijken zijn tandartsen in de loop der jaren meer en meer met elkaar gaan samenwerken (24% in 1997 en 67% in 2020).

Tabel 1 toont enkele kenmerken van de onderscheiden praktijktypen. Zoals kan worden verwacht, zijn de praktijken van het type I naar verhouding het kleinst. In deze praktijken zijn het minste aantal uren per week

¹ Zie het kader op pagina 4 voor meer informatie over de uitvoering van het onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering (OTP).

tandarts- en preventieassistenten en mondhygiënisten actief. Verder heeft dit type praktijken ook gemiddeld het minste aantal patiënten en behandelstoelen en de kleinste oppervlakte. Opvallend is wel dat binnen dit type praktijken het aantal patiënten per tandarts het grootst is.

Ook volgens verwachting zijn de praktijken van type IV op basis van de voornoemde kenmerken het grootst te noemen. De twee overige praktijktypen zitten er tussen in, maar de verschillen tussen deze beide zijn minder groot. Verder is het aandeel van tandartsen in de formatie naar verhouding vaak (betrekkelijk) klein in praktijken waarin naast praktijkhoudende tandartsen ook tandarts-medewerkers actief zijn. In die praktijken werken naar verhouding meer overige medewerkers (mondhygiënisten, tandarts- en preventieassistenten, praktijkmanagers, e.d.).

Tabel 1 Enkele praktijkkenmerken naar praktijktype van praktijkhouders op basis van samenwerking met collega's in 2020

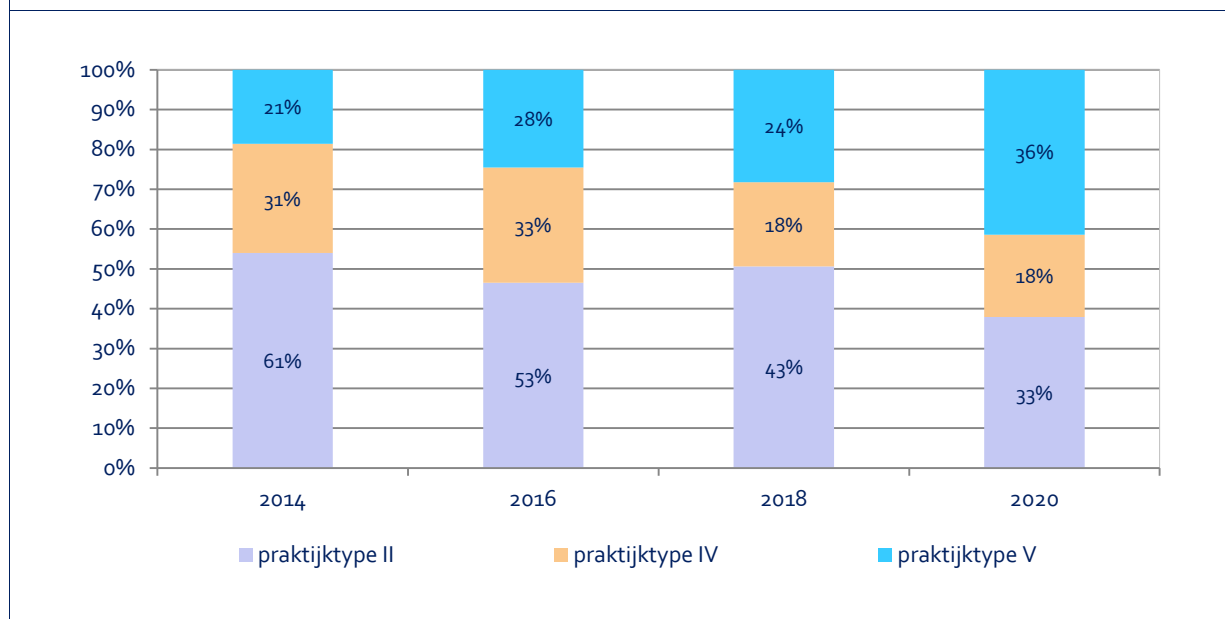
		type I	type II	type III	type IV	totaal
aantal tandartsen	*	1,0	3,2	2,4	4,9	2,5
aantal uren per week tandarts-medewerkers	*		40,2		45,7	17,2
aantal uren per week tandartsassistenten	*	42,4	93,5	59,4	142,3	76,1
aantal uren per week preventieassistenten	*	10,1	24,7	19,1	39,4	20,7
aantal uren per week mondhygiënisten	*	5,3	24,5	12,5	39,2	17,4
aandeel tandartsen in totale formatie	*	42,4%	32,6%	46,9%	34,0%	39,6%
aantal patiënten dat tenminste jaarlijks komt	*	2.124	3.753	2.781	6.950	3.462
aantal patiënten per tandarts	*	2.124	1.248	1.226	1.255	1.532
aantal patiënten per week in de praktijk	*	115	232	138	332	184
aantal behandelstoelen	*	2,1	3,6	2,9	5,1	3,2
oppervlakte (in m ²) van de praktijkruimte	*	134	188	149	280	174
n		64 - 78	49 - 58	46 - 62	30 - 39	189 - 237

* verschillen zijn statistisch significant ($p < 0,05$)

3 Praktijktypen van niet-praktijkhouders

Tandartsen die zelf geen praktijkhouder zijn, kunnen in twee van de vier genoemde typen praktijken werkzaam zijn, namelijk in type II en type IV. Daarnaast is er de mogelijkheid dat zij werkzaam zijn in een praktijk, waarin de praktijkhouder zelf geen tandarts is (type V). Veelal zijn dit ketenpraktijken. Zoals valt op te maken uit figuur 2, was in 2020 een toenemend percentage van 36% van de niet-praktijkhoudende tandartsen in een dergelijke praktijk actief. Verder was 33% actief in een praktijk met één praktijkhouder (type II) en 18% in een praktijk met twee of meer praktijkhouders (type IV).

Figuur 2 Praktijktype van tandarts niet-praktijkhouders, op basis van samenwerking met collega's in de jaren 2014 tot en met 2020

Tabel 2 biedt een overzicht van enkele kenmerken van de verschillende praktijktypen waarin de niet-praktijkhoudende tandartsen actief zijn. Er zijn wat betreft enkele kenmerken verschillen, maar over het geheel genomen zijn die niet groot.

Tabel 2

Enkele praktijkkenmerken naar praktijktype van tandarts niet-praktijkhouders op basis van samenwerking met collega's in 2020

	type II	type IV	type V	totaal
aantal tandartsen	4,8	6,1	4,4	5,1
aantal uren per week tandartsen *	85,9	126,4	93,1	100,2
aantal uren per week tandarts-medewerkers *	59,8	42,9	93,1	64,7
aantal uren per week tandartsassistenten	96,7	129,2	122,4	112,8
aantal uren per week preventieassistenten	25,8	33,0	22,9	27,0
aantal uren per week mondhygiënisten	32,3	29,6%	33,8	31,8
aandeel tandartsen in totale formatie	36,5%	44,0%	36,8%	39,0%
aantal behandelstoelen	4,6	6,1	5,6	5,4
oppervlakte (in m ²) van de praktijkruimte *	160	216	239	202
n	37 - 48	28 - 44	26 - 41	94 - 133

* verschillen zijn statistisch significant ($p < 0,05$)

4 Aantal praktijken

In de afgelopen jaren is door praktijkovernames het totale aantal praktijken en de verdeling daarbinnen sterk in ontwikkeling. Op basis van informatie uit het KNMT-tandartsenbestand kan echter worden geschat dat er momenteel in Nederland 4.400 tandartspraktijken zijn. Samenvattend betreft dat om en nabij:

- 1.400 (32%) solopraktijken (één tandarts-praktijkhouder)
- 2.600 (59%) samenwerkingspraktijken (meer tandartsen, van wie één of meer tandarts-praktijkhouders)
- 400 (9%) ketenpraktijken (onderdeel van groep van praktijken, waarvan eigenaar (veelal) geen tandarts is).

Onderzoek Tandheeskundige Praktijkvoering 2020

Binnen het KNMT-project Peilstations wordt via het Onderzoek Tandheeskundige Praktijkvoering (OTP) sinds 1995 periodiek geïnterviewd op welke wijzen tandartsen in Nederland hun beroep uitoefenen. Aanvankelijk lag de focus alleen op tandartsen met een eigen praktijk, maar vanaf 2014 zijn ook tandartsen zonder eigen praktijk in het OTP betrokken. Dit doet meer recht aan de toenemende differentiatie in praktijkvormen. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst van zogenaamde tandheeskundige ketens, waarvan ook niet-tandartsen (mede)eigenaar kunnen zijn en waarbinnen dan niet-praktijkhoudende tandartsen werken.

Voor deelname aan de dertigste editie van het OTP is in december 2020 een steekproef van 1.382 tandartsen benaderd. Uiteindelijk hebben 557 van hen hieraan gevolg gegeven, door het beantwoorden van vragenlijst (op papier of elektronisch). De 'overall-respons' was daarmee 40%.

Drie van de 557 tandartsen hebben voor twee praktijken een vragenlijst aangeleverd, waardoor uiteindelijk van 560 'werksituaties' informatie is verkregen: 286 vragenlijsten van praktijkhouders, 184 van niet-praktijkhouders en 90 van tandartsen die inmiddels niet meer werkzaam zijn.

In de onderzoeksgroep zijn de leden van de KNMT enigszins oververtegenwoordigd. De gevolgen van deze oververtegenwoordiging mogen worden ingeschat als klein, omdat de groep niet-leden op het gebied van enkele algemene praktijkkenmerken niet significant afwijkt van de groep leden. Voor het overige zijn de verschillen tussen de steekproef en de rest van de populatie niet noemenswaardig groot, waardoor de ondergroep mag worden beschouwd als een redelijk representatieve afspiegeling van de populatie tandartsen van 67 jaar en jonger met een bekend woon- en/of werkadres in Nederland.

Boer JCL den, Bruers JJM. Onderzoek Tandheeskundige Praktijkvoering: Praktijksituatie en werkdruk van praktijkhoudende tandartsen in 2020. Utrecht, KNMT, 2021.

Boer JCL den, Bruers JJM. Onderzoek Tandheeskundige Praktijkvoering: Praktijksituatie en werkdruk van niet-praktijkhoudende tandartsen in 2020. Utrecht, KNMT, 2021.

© 2021 KNMT

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten ten aanzien van dit document berusten bij de KNMT.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit dit document worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNMT.

Hoewel aan de totstandkoming van dit document de uiterste zorg is besteed, kan de KNMT niet instaan voor eventuele (druk)fouten en onvolledigheden en aanvaardt de KNMT deswege geen aansprakelijkheid.